

Namnlagen

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet 14 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2005. Motionsyrkandena gäller i huvudsak frågor om ändringar i 1982 års namnlag och behovet av en översyn av lagen.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden med hänvisning till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida och pågående arbete.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Utskottets överväganden.....	4
Inledning.....	4
Ändringar i namnlagen.....	4
Retroaktiva namnbyten m.m.	7
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	9
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005.....	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. **Ändringar i namnlagen**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L202, 2005/06:L229, 2005/06:L232, 2005/06:L254, 2005/06:L268, 2005/06:L284, 2005/06:L285, 2005/06:L286 yrkande 1, 2005/06:L338, 2005/06:L342 yrkande 13, 2005/06:L351 och 2005/06:L380.

2. **Retroaktiva namnbyten m.m.**

Riksdagen avslår motionerna 2005/06:L286 yrkande 2 och 2005/06:L342 yrkande 16.

Stockholm den 1 december 2005

På lagutskottets vägnar

Inger René

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Inger René (m), Raimo Pärssinen (s), Jan Ertsborn (fp), Christina Nenes (s), Hillevi Larsson (s), Yvonne Andersson (kd), Tasso Stafilidis (v), Maria Hassan (s), Bertil Kjellberg (m), Rezene Tesfazion (s), Anneli Särnblad (s), Henrik von Sydow (m), Pia Nilsson (s), Johan Löfstrand (s), Mia Franzén (fp), Mats Berglind (s) och Stina Larsson (c).

Utskottets överväganden

Inledning

I betänkandet behandlar utskottet 14 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden år 2005. Motionsyrkandena gäller i huvudsak frågor om ändringar i namnlagen (1982:670) och behovet av en översyn av lagen. Huvuddelen av motionsyrkandena har varit föremål för fördjupad behandling för mindre än ett år sedan i betänkande 2004/05:LU13. Därtill kommer att de frågor som tas upp i motionerna för närvarande är föremål för överväganden inom Regeringskansliet. Utskottet har mot denna bakgrund, i linje med vad som föreslagits av Riksdagskommittén (2000/01:RS1) och konstitutionsutskottet (bet. 2000/01:KU23), ansett sig i betänkandet kunna redovisa och behandla dessa motioner på ett förenklat sätt.

En utförlig redovisning av namnlagens innehåll finns i lagutskottets ovan nämnda betänkande.

Ändringar i namnlagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som gäller ändringar i namnlagen. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden från riksdagens sida och pågående arbete inom Regeringskansliet.

Motionerna

Med s.k. *gårdsnamn* avses ett tillnamn som bärs invid ett förnamn. Rolf Gunnarsson (m) begär i motion L202 ett tillkännagivande om att möjligheterna att byta namn till gårdsnamn skall utökas.

Frågor om *mellannamn* behandlas i ett antal motioner. I motion L229 anför Johan Linander (c) att det finns anledning att se över namnlagen i syfte att förenkla bestämmelserna och ge människor större möjligheter att själva välja namn. Motionären pekar på bl.a. bestämmelserna om mellannamn och menar att makar bör kunna bära såväl ett gemensamt efternamn som ett gemensamt mellannamn. Ett tillkännagivande begärs i enlighet härmed. Erik Ullenhag (fp) begär i motion L254 ett tillkännagivande med innebörd att namnlagen skall ändras på det sättet att mellannamn skall betraktas som efternamn så att det kan föras vidare från föräldrar till barn. En konsekvens av namnlagens bestämmelser om mellannamn respektive efternamn, som motionären särskilt pekar på, är det förhållandet att alla i en familj inte alltid kan ha samma mellannamn och efternamn. Liknande synpunkter förs fram i motion L338 av Nils-Erik Söderqvist och Peter Jonsson (båda s), i vilken också begärs ett tillkännagivande om att namnlagen

skall ändras så att det går att överföra mellannamn från föräldrar till barn. Även i motion L268 av Mats Berglind och Agneta Gille (båda s) tas reglerna om mellannamn och deras förhållande till reglerna om efternamn upp. Motionärerna pekar på att det inte är tillåtet med s.k. dubbelefternamn vilket, enligt motionärerna, får till följd att mellannamnet blir osynligt. I motionen begärs ett tillkännagivande om att makar skall kunna bära varandras efternamn tillsammans med sina gamla efternamn. Inger Lundberg m.fl. (s) anser i motion L380 att det bör finnas en möjlighet för de som ingår äktenskap eller registrerat partnerskap att lägga samman sina tidigare efternamn och skapa ett nytt och gemensamt familjenamn. Ett tillkännagivande begärs i enlighet härmed.

Rätten att själv välja sitt *förnamn* tas upp i två motioner. Peter Eriksson m.fl. (mp, -) anför i motion L342 att namnlagens syfte skall vara att skydda barn från att få namn som de kan lida av senare i livet och att skydda från intrång i familjenamnen. Syftet skall inte vara att hindra människor från att ta vilka förnamn de vill. Motionärerna anser att denna fråga bör utredas i syfte att människor själva skall få välja namn och begär därför ett tillkännagivande om detta (yrkande 13). Liknande synpunkter förs fram i motion L286 av Tasso Stafilidis m.fl. (v). Därutöver framhålls i motionen att det inte finns anledning att förbjuda personer att bära ett visst förnamn enbart för att det förknippas med det andra könet. Ett tillkännagivande begärs om att namnlagen skall ändras så att myndiga personer oavsett könsidentitet kan byta till ett förnamn de själva har valt (yrkande 1).

Några motioner tar upp namnfrågor utifrån ett *internationellt perspektiv*. Håkan Larsson (c) begär i motion L284 ett tillkännagivande om att en person med dubbelt medborgarskap, varav ett svenskt – som fötts i ett annat land och där fått ett namn enligt det landets lagar – skall ges möjlighet att behålla det ursprungliga namnet om personen senare bosätter sig i Sverige. Ett exempel som tas upp i motionen rör namn enligt isländskt namnskick i förhållande till de svenska bestämmelserna om mellannamn respektive efternamn. I motion L285 pekar Håkan Larsson (c) på det förhållandet att utländska medborgare – med undantag av medborgare i Finland, Norge och Danmark – som är bosatta i Sverige kan välja mellan sitt ursprungslands namnregler och de svenska namnreglerna. En valmöjlighet bör enligt motionären införas även för medborgare i de nämnda nordiska länderna eftersom namnlagarna i dessa länder inte helt överensstämmer med den svenska namnlagen. Även exemplet som nämns i denna motion avser bestämmelserna om mellannamn och att ett sådant enligt den svenska namnlagen inte likställs med efternamn.

Handläggningen av mål och ärenden enligt namnlagen tas upp i två motioner. I motion L232 pekar Anders Bengtsson (s) på att beslut av Patent- och registreringsverket (PRV) i namnärenden kan överklagas till Patentbesvärsrätten och därifrån vidare till Regeringsrätten. Varken i namnlagen eller annan lag finns dock bestämmelser som ger PRV rätt att yttra sig i mål inför Patentbesvärsrätten eller som ger PRV rätt att överklaga

Patentbesvärslättens beslut; detta till skillnad från vad som gäller för Skatteverket i de namnärenden som överklagats därifrån till allmän förvaltningsdomstol. I motionen begärs ett tillkännagivande om lagändringar som innebär att talerätt införs för PRV i mål vari verkets beslut har överklagats. Åsa Lindestam (s) förordar i motion L351 att alla frågor om namnbyten som kräver en mer kvalificerad bedömning, dvs. annat än rena anmälningsärenden, skall handläggas av PRV i stället för Skatteverket. Ett tillkännagivande begärs i enlighet härmed.

Tidigare tillkännagivanden

Utskottet har behandlat motionsyrkanden om ändringar i namnlagen vid ett flertal tidigare tillfällen. Våren 2001 uttalade utskottet att det snart gått 20 år sedan namnlagen trädde i kraft. Efter lagens tillkomst har förhållandevis få ändringar gjorts i den namnrättsliga lagstiftningen, och det kunde, enligt utskottets mening, inte uteslutas att synen på hur namnskicket lämpligen bör vara reglerat ändrats. Utskottet ansåg mot den bakgrunden att tiden var mogen för att göra en undersökning för att utvärdera huruvida de avvägningar som gjordes i samband med namnlagens tillkomst mellan det allmännas intresse av namnstabilitet och enskildas önskemål att fritt välja namn fortfarande kan anses vara bärkraftiga. Det bör ankomma på regeringen att bestämma de närmare formerna för ett sådant arbete. Om det av utskottet förordade undersökningsarbetet ger vid handen att det föreligger ett klart och uttalat behov av lagändringar bör, anförde utskottet, regeringen ta upp frågan om vilka lagstiftningsåtgärder som är påkallade och meddela direktiv för ett sådant lagstiftningsarbete. Detta gav riksdagen regeringen till känna (bet. 2000/01:LU11, rskr. 140).

Efter det att utskottet, våren 2005, behandlat motionsyrkanden om ändringar i namnlagen tillkännagav riksdagen att regeringen bör ta initiativ till en översyn av lagen (bet. 2004/05:LU13, rskr. 180). I den reservation som riksdagen biföll hänvisades bl.a. till en skrivelse som PRV i juni 2004 lämnade till Justitiedepartementet. I skrivelsen har PRV belyst behovet av att namnlagen ses över och att rättsreglerna bättre anpassas till samhällsmedborgarnas behov av att ändra sina namn på ett lättbegripligt och rättssäkert sätt. Enligt reservanternas och riksdagens mening var det genom PRV:s skrivelse klarlagt att det föreligger ett behov av en översyn av lagen, en översyn som måste ha en bred inriktning. Vidare anfördes att det får ankomma på regeringen att snarast ta initiativ till en sådan översyn och därefter återkomma till riksdagen med erforderliga lagförslag.

Utskottets ställningstagande

Enligt vad utskottet erfarit har, med anledning av riksdagens tillkännagivanden om en översyn av namnlagen, inom Justitiedepartementet initierats åtgärder för att närmare klarlägga vilka problem som i dag finns när det gäller tillämpningen av namnlagen och vilka frågor som det kan finnas anledning att överväga inom ramen för en översyn av lagen. Inom ramen

för detta arbete kommer en diskussion att föras om såväl förnamn, mellan-namn som efternamn. Vidare kommer internationellt privaträttsliga frågor att tas upp, liksom frågor som rör handläggningen av mål och ärenden enligt namnlagen.

Utskottet konstaterar att samtliga frågeställningar som tas upp i nu aktu-
ella motioner kommer att bli föremål för närmare överväganden inom
ramen för det initierade arbetet inom Justitiedepartementet, och utskottet
förutsätter att arbetet snarast möjligt kommer att leda till att regeringen
kan besluta direktiv till en allmän översyn av namnlagen. Något ytterligare
tillkännagivande från riksdagens sida i fråga om ändringar i namnlagen är
med hänsyn till det anförda knappast meningsfullt.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna L202,
L229, L232, L254, L268, L284, L285, L286 yrkande 1, L338, L342,
yrkande 13, L351 och L380.

Retroaktiva namnbyten m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som gäller retroaktiva namn-
byten. Utskottet hänvisar till tidigare ställningstaganden från
riksdagens sida och pågående arbete inom Regeringskansliet.

Motionerna

Tasso Staffilidis m.fl. (v) framhåller i motion L286 att det är ett stort pro-
blem för personer som t.ex. genomgått ett könsbyte att de inte kan få sin
namnidentitet ändrad retroaktivt i vissa typer av dokument. Ett tillkännagi-
vande begärs om att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag
till lagstiftning som innebär att en person som har bytt namnidentitet eller
personnummer har rätt att få dessa uppgifter ändrade retroaktivt (yrkande
2).

Ett tillkännagivande med liknande innehåll begärs i motion L342 av
Peter Eriksson m.fl. (mp, –) (yrkande 16).

Utskottets ställningstagande

Motsvarande motionsyrkanden har avstyrkts av utskottet vid flera tidigare
tillfällen, senast våren 2005 (bet. 2004/05:LU13). Utskottet förutsatte då
att de synpunkter som togs upp av motionärerna kommer att beaktas inom
ramen för en kommande översyn av namnlagen. Mot den bakgrunden
ansåg utskottet det inte påkallat med någon vidare åtgärd från riksdagens
sida.

Utskottet vidhåller sina tidigare ställningstaganden. Därutöver vill utskot-
tet peka på att det inom Regeringskansliet pågår arbete med att ta fram
direktiv för en översyn av lagen (1972:119) om fastställande av könstillhö-

righet i vissa fall. Utskottet förutsätter att de frågor som tas upp i motionerna kommer att bli föremål för närmare överväganden även i detta sammanhang.

Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna L286 yrkande 2 och L342 yrkande 16.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2005

2005/06:L202 av Rolf Gunnarsson (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om möjligheter att byta till s.k. gårdsnamn.

2005/06:L229 av Johan Linander (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ändringar i namnlagen.

2005/06:L232 av Anders Bengtsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa talerätt för Patent- och registreringsverket vid namn-ärenden.

2005/06:L254 av Erik Ullenhag (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att namnlagen skall ändras så att föräldrar som bär s.k. dubbelnamn även skall kunna ge sina barn samma namn.

2005/06:L268 av Mats Berglind och Agneta Gille (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ändra i namnlagen så att båda makarna var för sig kan inneha varandras efternamn samt sina gamla familjenamn.

2005/06:L284 av Håkan Larsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska namnlagen bör ändras så att en person med dubbelt medborgarskap, däribland svenskt, och som fötts utanför Sverige och i födelselandet först tilldelats ett namn enligt detta lands lagar, ges möjlighet att behålla detta namn även om han eller hon senare i livet skulle bosätta sig i Sverige.

2005/06:L285 av Håkan Larsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den svenska namnlagen bör ändras så att rätten att välja namn enligt ursprungslandets namnregler skall gälla även finländska, norska och danska medborgare.

2005/06:L286 av Tasso Stafilidis m.fl. (v):

1. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att personer själva kan välja sitt namn oavsett könsidentitet enligt vad i motionen anförts.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till lagstiftning som innebär att en person som har bytt namnidentitet eller personnummer kan få dessa uppgifter ändrade retroaktivt enligt vad i motionen anförts.

2005/06:L338 av Nils-Erik Söderqvist och Peter Jonsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om att ändra namnlagen så att det går att överföra mellannamn från föräldrar till barn.

2005/06:L342 av Peter Eriksson m.fl. (mp, -):

13. Riksdagen begär att regeringen återkommer med förslag för att ändra namnlagen enligt vad som anförts i motionen.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförts i motionen om rätten att ändra i gamla dokument i och med att en person ändrat kön.

2005/06:L351 av Åsa Lindestam (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförts om att överföra alla kvalificerade namnbyten till Patent- och registreringsverket.

2005/06:L380 av Inger Lundberg m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförts om att makar/partner bör ges möjlighet att genom att lägga samman sina tidigare efternamn skapa ett nytt familjenamn.